

دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

روش‌های ارتباطی مکمل و جایگزین

تألیف: دکتر طلیعه ظریفیان و همکاران

روش‌های ارتباطی

مکمل و جایگزین

تألیف: دکتر طلیعه ظریفیان، مریم ملکیان، محسن سیفی مکارمی

ویراستار علمی: دکتر فریبا یادگاری

Augmentative Alternative Communication

By: Dr.Talieh Zarifian
Maryam Malekian
Mohsen Seyfi Makaremi

توانایی انسان برای برقراری ارتباط منحصر به فرد و بسیار خاص است. اگر فقط برای چند لحظه نتوانید آن گونه که قصد دارید، ارتباط برقرار کنید، بدون شک آن لحظه‌ها برایتان بسیار سخت و ناگوار خواهند بود. افرادی که توانایی سخن گفتن را به شکل موقت یا دائم از دست می‌دهند، عدم توانایی برقراری ارتباط را یکی از دشوارترین و سخت‌ترین تجربه‌های زندگی خود توصیف می‌کنند. ارتباط از طریق روش‌های ارتباطی مکمل و جایگزین شامل به کارگیری مجموعه‌ای از روش‌هاست که افراد کاندید دریافت این خدمات آنها را به کار می‌گیرند تا بتوانند مهارت‌های ارتباطی خویش را جبران یا تکمیل کنند.

انتشارات دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۴۲-۵۶-۳
قیمت: ۱۲۵۰۰۰ ریال

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

روش‌های ارتباطی مکمل و جایگزین

تألیف:

دکتر طلعه ظریفیان (دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی)
مریم ملکیان (دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی تبریز)
محسن سیفی مکارمی

ویراستار علمی:

دکتر فریبا یادگاری

سرشناسه	: ظریفیان، طلیمه، ۱۳۴۹-، گردآورنده، مترجم
عنوان و نام پدیدآور	: روش‌های ارتباطی مکمل و جایگزین / تألیف طلیمه ظریفیان، مریم ملکیان، محسن سیفی مکارمی؛ ویراستار علمی فریبا یادگاری.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: مصور، جدول.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۴۲-۵۶-۳
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: واژه‌نامه.
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: ابزارهای ارتباطی برای معلولان
موضوع	: گفتار -- نارسایی‌ها -- بیماران -- توان‌بخشی
موضوع	: ارتباط غیر کلامی
شناسه افزوده	: ملکیان، مریم، ۱۳۶۷-، گردآورنده، مترجم
شناسه افزوده	: سیفی مکارمی، محسن، ۱۳۷۰-، گردآورنده، مترجم
شناسه افزوده	: یادگاری، فریبا، ۱۳۴۳-، ویراستار
شناسه افزوده	: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۴ ۴۲۳/ظ RC
رده‌بندی دیویی	: ۶۱۶/۸۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۱۸۹۶۰۹

نام کتاب: روش‌های ارتباطی مکمل و جایگزین

تألیف: دکتر طلیمه ظریفیان - مریم ملکیان - محسن سیفی مکارمی

ویراستار علمی: دکتر فریبا یادگاری

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۴۴۲-۵۶-۳

شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۲۵۰۰۰ ریال

چاپ اول: ۱۳۹۵

ویراستار: نرگس مرادی

چاپ: ارشیا

ناشر: دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

نشانی: اوین، بلوار دانشجو، خیابان کودکان، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

تلفکس: ۲۲۱۸۰۰۸۱

با قدردانی از همکاری

● صفحه‌آرا: گروه گرافیکی ارشیا ● طراحی جلد: گروه گرافیکی ارشیا

همه حقوق نشر برای ناشر محفوظ است؛ هرگونه استفاده از متن به هر صورتی در قالب کتابچه، جزوه، تهیه CD آموزشی، تهیه نرم‌افزار، استخراج آزمون، ترجمه به دیگر زبان‌ها و استفاده از مطالب کتاب، اشکال، تصاویر و... بدون اجازه کتبی از ناشر غیر قانونی است.

تقدیم

بہ حبیب ترابی، بامہر...

طلیحہ ظریفیان

بہ روح پاک پدر و دستان پر مہر مادرم

مریم ملکیان

بہ پدر و مادرم، با احترام

محسن سیفی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۷	فصل اول: مقدمه‌ای بر روش‌های ارتباطی مکمل و جایگزین
۱۷	۱-۱- مقدمه
۱۸	۲-۱- تاریخچه
۱۹	۳-۱- تعریف روش‌های برقراری ارتباطی مکمل و جایگزین
۲۰	۱-۳-۱- تعریف نماد
۲۰	۲-۳-۱- ابزارها
۲۰	۳-۳-۱- راهبردها
۲۰	۴-۳-۱- شیوه‌های انجام کار
۲۰	۵-۳-۱- شگردهای حمایتی
۲۱	۴-۱- ضرورت و اهمیت موضوع
۲۲	۵-۱- افراد نیازمند خدمات AAC
۲۴	۶-۱- شیوع افراد دارای معلولیت‌های ارتباطی
۲۴	۷-۱- تأثیر پیشرفت فناوری بر AAC
۲۵	۸-۱- نگاه سازمان‌های بین‌المللی مانند WHO و ASHA
۲۶	۹-۱- جایگاه AAC در خارج از کشور
۲۷	۱۰-۱- جایگاه AAC در ایران
۲۷	۱۱-۱- پرسش‌های پایانی فصل

۲۹	 فصل دوم: ارائه خدمات در AAC
۲۹	 ۱-۲- مقدمه
۳۰	 ۲-۲- ارائه خدمات AAC
۳۰	 ۳-۲- تیم و ساختار تیمی
۳۱	 ۱-۳-۲- ساختار تیم
۳۳	 ۲-۳-۲- مقایسه انواع مدل‌ها
۳۴	 ۳-۳-۲- رویکرد تیمی با تأکید بر تشریک مساعی
۳۵	 ۴-۳-۲- اعضای اصلی و حاشیه‌ای تیم
۳۶	 ۵-۳-۲- مهارت اعضای
۳۷	 ۶-۳-۲- ساخت تیم
۳۸	 ۷-۳-۲- راهبردهای تیم
۳۹	 ۸-۳-۲- یک تیم کارآمد
۳۹	 ۴-۲- کاربران AAC
۳۹	 ۵-۲- پرسش‌های پایانی فصل

۴۱	 فصل سوم: اصطلاح‌شناسی، تعاریف، طبقه‌بندی‌ها و راهکارهای انتخاب واژگان در AAC
۴۱	 ۱-۳- تاریخچه استفاده از AAC
۴۲	 ۲-۳- مروری بر اصطلاح‌شناسی AAC
۴۶	 ۳-۳- روش‌های دستیابی
۴۷	 ۴-۳- کلیدهای فعال کننده
۵۰	 ۵-۳- نگاه خیره
۵۱	 ۶-۳- روش‌هایی برای تنظیم و قابلیت دستیابی نظام‌های انتخاب مستقیم
۵۱	 ۷-۳- مزایا و معایب روش انتخاب مستقیم
۵۲	 ۸-۳- روش‌های فعال‌سازی غیر مستقیم
۵۳	 ۱-۸-۳- پویش با سوئیچ دوگانه
۵۳	 ۲-۸-۳- پویش به روش سطر - ستونی
۵۵	 ۹-۳- نقاط قوت و ضعف سیستم پویشی

۵۶	۳-۱۰- سوئیچها
۵۶	۳-۱۱- روش‌های بازیابی و ذخیرهٔ پیام
۵۷	۳-۱۲- تکنیک شتابدهی
۵۹	۳-۱۲-۱- نظام ارتباطی مبتنی بر کدهای مورس
۵۹	۳-۱۲-۲- روش‌های عدد - الفبایی خدمات ارتباطی مکمل و جایگزین
۵۹	۳-۱۲-۳- شتابدهی زبان اشاره
۵۹	۳-۱۲-۴- دیگر روش‌ها برای شتابدهی نظام‌های رمزگذاری
۶۰	۳-۱۳- راهبردهای پیش‌بینی
۶۰	۳-۱۳-۱- پیش‌بینی زبان نوشتاری
۶۲	۳-۱۴- خروجی‌های متنوع ابزارهای AAC، تکنیک‌هایی برای سرعت‌بخشی به ارتباط
۶۳	۳-۱۵- انواع خروجی‌ها برای سرعت‌بخشی ارتباط و مزایا و معایب آنها
۶۵	۳-۱۶- مروری بر ویژگی‌های نماد
۶۷	۳-۱۷- روش‌های ارتباطی بدون نیاز به ابزار کمکی
۶۸	۳-۱۷-۱- حرکات بیانگر و زبان بدن
۷۰	۳-۱۷-۲- زبان بدن
۷۱	۳-۱۷-۳- زبان اشاره
۷۴	۳-۱۷-۳-۱- ویژگی‌های زبان اشاره
۷۷	۳-۱۷-۴- آواسازی و گفتار
۷۷	۳-۱۸- پرسش‌های پایانی فصل
۷۹	فصل چهارم: راهکارهای انتخاب‌واژگان در نظام‌های نمادین
۷۹	۴-۱- نظام‌های نمادین و راهبردهای انتخاب‌واژگان
۸۱	۴-۲- نمادهای ارتباطی وابسته به ابزار کمکی
۸۱	۴-۳- سلسله مراتب انتخاب نماد
۸۳	۴-۴- شیء به عنوان نماد: از شیء واقعی تا اشیاء کوچک و مینیاتوری
۸۴	۴-۴-۱- نمادهای سه بعدی، ملموس و عینی
۸۵	۴-۴-۲- نمادهای بساوشی

- ۴-۵-۸۷ انواع زبان‌های تصویری
- ۴-۵-۱-۸۸ نظام واژه نگار
- ۴-۵-۲-۸۸ خط تصویری
- ۴-۵-۳-۸۹ ایده نگار
- ۴-۵-۴-۹۰ نمادهای قراردادی
- ۴-۵-۵-۹۰ نمادهای نوشتاری
- ۴-۶-۹۱ مزایا و معایب نظام‌های نمادین
- ۴-۶-۱-۹۲ واژه‌های مصور
- ۴-۶-۲-۹۳ نمادهای ارتباطی تصویری
- ۴-۶-۳-۹۳ نمادهای ارتباطی تصویرنگار ایده‌نگار
- ۴-۶-۴-۹۴ نمادهای پیک
- ۴-۶-۵-۹۵ نمادهای قراردادی یا بلیس
- ۴-۶-۶-۹۶ مکاتب اوکلند
- ۴-۶-۷-۹۶ Dyna syms
- ۴-۶-۸-۹۷ Minspeak
- ۴-۶-۹-۹۸ Sig Symbols
- ۴-۷-۹۹ نظام مبتنی بر کاربرد درست نمادهای نوشتاری
- ۴-۷-۱-۱۰۰ رمز مورس
- ۴-۷-۲-۱۰۰ بریل
- ۴-۷-۳-۱۰۲ نظام نمادین واجی
- ۴-۸-۱۰۲ واژگان و راهکارهای انتخاب نمادها
- ۴-۹-۱۰۲ ارزیابی نیازها برای انتخاب واژگان
- ۴-۹-۱-۱۰۴ تهیه فهرستی از ویژگی‌های بوم شناختی
- ۴-۹-۲-۱۰۶ یادداشت برداری دقیق
- ۴-۹-۳-۱۰۸ فهرست واژگانی
- ۴-۹-۳-۱-۱۰۹ واژگان پایه در مقابل واژگان مکمل
- ۴-۹-۳-۲-۱۱۰ انتخاب نمادها برای واژگان

۱۰-۴	پرسش‌های پایانی فصل	۱۱۴
فصل پنجم: راهکارهای ارزیابی		
۱-۵	شیوه‌های ارزیابی ارتباط مکمل و جایگزین	۱۱۵
۲-۵	ارزیابی تیمی AAC	۱۱۵
۳-۵	مدل‌های ارزیابی AAC	۱۱۶
۱-۳-۵	مدل‌های ارزیابی بیشینه	۱۱۶
۲-۳-۵	ارزیابی معیار مرجع	۱۱۷
۳-۳-۵	ارزیابی پیش‌بینانه	۱۱۸
۴-۳-۵	سطوح الگوی مشارکت	۱۲۳
۴-۵	موانع	۱۲۳
۵-۵	نیمرخ ارزیابی بیماران بستری در بیمارستان	۱۲۵
۶-۵	ارزیابی بیمار در خارج از بیمارستان	۱۲۹
۷-۵	ارزیابی حالت‌های ارتباط بیانی	۱۳۱
۸-۵	ارزیابی وضوح گفتار	۱۳۴
۹-۵	تعیین یک پاسخ حرکتی برای ارزیابی	۱۳۸
۱۰-۵	ارزیابی زبان درکی، شناخت و قابلیت‌های تحصیلی	۱۴۰
۱۱-۵	روش‌های انطباق مراحل آزمون	۱۴۱
۱۲-۵	استراتژی‌های ارزیابی نماد تصویری	۱۴۵
۱-۱۲-۵	درک مفهوم نمادها و به کارگیری کلامی آن	۱۴۵
۱-۱-۱۲-۵	منطبق کردن خصوصیت AAC	۱۴۶
۲-۱۲-۵	توالی نماد تصویری	۱۴۷
۱-۲-۱۲-۵	انطباق ویژگی‌های نظام AAC	۱۴۹
۳-۱۲-۵	طبقه‌بندی نماد تصویری و ارتباط	۱۵۰
۱-۳-۱۲-۵	انطباق ویژگی‌های نظام AAC	۱۵۱
۴-۱۲-۵	توالی مجموعه نماد تصویری و حافظه	۱۵۲
۱-۴-۱۲-۵	انطباق ویژگی‌های نظام AAC	۱۵۳

۱۵۴	 خلاصه روند ارزیابی نماد تصویری
۱۵۴	 ۱۴-۵- رویکردهای ارزیابی زبان نوشتاری
۱۵۴	 ۱-۱۴-۵- غربالگری سواد
	 ۱-۱۴-۵- انطباق ویژگی‌های نظام AAC در کاربران کاندیدای
۱۵۶	 نظام‌های نوشتاری
۱۵۷	 ۲-۱۴-۵- پیش‌بینی، بسط و کاربرد واژه مخفف، سرواژه
۱۵۷	 ۳-۱۴-۵- پیش‌بینی واژه
۱۵۸	 ۴-۱۴-۵- اختصار - بسط
۱۵۹	 ۵-۱۴-۵- انطباق ویژگی‌های نظام AAC
۱۵۹	 ۱۵-۵- خلاصه ارزیابی زبان نوشتاری
۱۶۰	 ۱۶-۵- روند تصمیم‌گیری برای انتخاب و انطباق ابزار
۱۶۱	 ۱۷-۵- ارزیابی به کارگیری AAC: کاربرد آزمایشی
۱۶۳	 ۱۸-۵- تجویز AAC و سرمایه‌گذاری
۱۶۴	 ۱۹-۵- خلاصه
۱۶۵	 ۲۰-۵- پرسش‌های پایانی فصل
۱۶۷	 فصل ششم: پژوهش‌های صورت گرفته در زمینه AAC در داخل کشور
۱۶۷	 ۱-۶- پژوهش‌های صورت گرفته در داخل کشور
۱۷۱	 واژه‌نامه
۱۷۶	 منابع

فهرست جدول‌ها

جدول ۱-۱- اختلالاتی که مبتلایان به آن‌های از خدمات AAC سود می‌برند	۲۳
جدول ۱-۲- حوزه‌های مطرح در ارائه خدمات AAC	۳۰
جدول ۲-۲- راهبردهای متفاوتی که ممکن است در تیم به کار گرفته شود	۳۷
جدول ۱-۴- انواع روش‌های رایج ارتباطی	۷۹
جدول ۲-۴- سلسله مراتب میزان تجسم پذیری نمادهای کمکی	۸۲
جدول ۳-۴- طبقه‌بندی ابزارهای مختلف از نظر میزان وضوح برای طبقات متنوع واژگان	۸۳
جدول ۴-۴- نمونه‌هایی از یادداشت برداری دقیق از یک محیط و موقعیت زندگی	۱۰۶
جدول ۵-۴- کلمات کلیدی	۱۰۷
جدول ۱-۵- فرم ارزیابی نیازها و اطلاعات AAC	۱۲۰
جدول ۲-۵- سؤالات بله / خیر	۱۲۶
جدول ۳-۵- سؤالات بررسی وضعیت هوشیاری مراجع	۱۲۸
جدول ۴-۵- برآورد آگاهی بیمار از مهارت‌ها و توانایی‌های خود	۱۲۹
جدول ۵-۵- تحلیل فعالیت AAC	۱۳۰
جدول ۶-۵- چک لیست تعاملات ارتباطی مکمل، اقتباس از کتاب راهنمای تکنولوژی کمکی	۱۳۳
جدول ۷-۵- طبقه‌بندی کنش ارتباطی	۱۳۵
جدول ۸-۵- مقیاس استفاده معنادار از گفتار	۱۳۶
جدول ۹-۵- مهارت‌های نمادی بر پایه تصاویر موجود در ابزارهای AAC	۱۴۴
جدول ۱۰-۵- مهارت‌های ارزیابی زبان نوشتاری AAC	۱۴۴
جدول ۱۱-۵- روش‌های مورد استفاده برای ارزیابی توالی نماد تصویری	۱۴۸
جدول ۱۲-۵- ارزیابی توالی نماد تصویری	۱۴۹
جدول ۱۳-۵- طبقه‌بندی‌های معنایی مورد استفاده برای رمزگذاری واژگان در	
نظام‌های AAC تصویری	۱۵۱
جدول ۱۴-۵- متوالی کردن مجموعه نماد تصویری	۱۵۳
جدول ۱۵-۵- ارزیابی پیش‌بینی واژه	۱۵۸
جدول ۱۶-۵- ارزیابی به‌کارگیری سرواژه‌ها	۱۵۹

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱-۲- نمونه‌ای برای رویکرد تیمی چند رشته‌ای ۳۱
- شکل ۲-۲- نمونه‌ای از رویکرد میان رشته‌ای ۳۲
- شکل ۳-۲- تیم با رویکرد بین رشته‌ای ۳۳
- شکل ۴-۲- تیم با رویکرد تشریک مساعی ۳۵
- شکل ۱-۳- مجموعه ابزارهایی که جهت برقراری ارتباط مکمل و جایگزین به کار گرفته می‌شوند ۴۴
- شکل ۲-۳- نمونه‌ای از ابزارهای با تکنیک پیشرفته و اختصاصی - ای مکس ۴۴
- شکل ۳-۳- نمونه‌ای از ابزار انتخاب مستقیم ۴۵
- شکل ۴-۳- نمونه‌ای از ابزار AAC با تکنیک ساده، تخته ارتباطی که طبقه غذا را نشان می‌دهد ۴۵
- شکل ۵-۳- نمونه‌ای از ابزار AAC با تکنیک پیشرفته، ابزار تولیدکننده گفتار ۴۶
- شکل ۶-۳- یک ابزار AAC که بر اساس حسگرهای مادون قرمز و پاسخ یک کانون بازتابی که روی پیشانی کاربر نصب شده کار می‌کند ۴۷
- شکل ۷-۳- دو نوع اشاره گر ۴۸
- شکل ۸-۳- ابزار سخنگوی دلتا ۴۸
- شکل ۹-۳- دایناووکس ۴۹
- شکل ۱۰-۳- دایناووکس ۵۰
- شکل ۱۱-۳- دو نفر که با یک تخته ارتباطی و با روش نگاه خیره ارتباط برقرار می‌کنند ۵۰
- شکل ۱۲-۳- پویش با سوییچ منفرد ۵۳
- شکل ۱۳-۳- پویش سطر - ستونی ۵۴
- شکل ۱۴-۳- سوییچ دوگانه سیپ* پاف ۵۶
- شکل ۱۵-۳- داینا رایت ۶۲
- شکل ۱۶-۳- ابزار دارای خروجی صوتی بر اساس تبدیل نویسه به صدا ۶۴
- شکل ۱۷-۳- آموزش زبان اشاره آمریکایی ۷۲

شکل ۳-۱۸- آموزش زبان اشاره به کودکان	۷۳
شکل ۴-۱- فرد نابینا در حال استفاده از نظام مبتنی بر نمادهای بساوشی	۸۶
شکل ۴-۲- واژه‌نگار	۸۸
شکل ۴-۳- خط تصویری	۸۹
شکل ۴-۴- ایده‌نگار	۹۰
شکل ۴-۵- نمادهای قراردادی، جمله "I want to go to the Cinema"	۹۰
شکل ۴-۶- نمونه‌هایی از نمادهای قراردادی	۹۲
شکل ۴-۷- نمونه‌ای از نمادهای ارتباطی تصویرنگار، ایده‌نگار	۹۳
شکل ۴-۸- نمونه‌ای از نمادهای پیک	۹۴
شکل ۴-۹- نمونه‌ای از نمادهای قراردادی	۹۵
شکل ۴-۱۰- نمونه‌ای از نمادهای Dyna syms	۹۶
شکل ۴-۱۱- نمونه‌ای از نظام min speak	۹۷
شکل ۴-۱۲- نمونه‌ای از نظام sig symbols	۹۸
شکل ۴-۱۳- نمونه‌ای از نمادهای موریس کد	۱۰۰
شکل ۴-۱۴- حروف الفبای بریل	۱۰۱
شکل ۴-۱۵- اعداد با استفاده از حروف بریل	۱۰۱
شکل ۵-۱- روند انطباق خصوصیات در مدل ارزیابی پیش‌بینانه	۱۱۸

پیش‌گفتار

روش‌های ارتباطی مکمل و جایگزین^۱ بخشی از علم توانبخشی ارتباط است که با بسیاری از حوزه‌های دیگر از جمله علوم انسانی و مهندسی رایانه (نرم‌افزار و سخت‌افزار) درهم تنیده است. حوزه‌ای که دانش در آن به سرعت در حال تغییر است و همیشه باید در آن از نوآوری‌های آخرین فن‌آوری‌ها مدد جست تا به افرادی که به لحاظ گفتاری، زبانی یا ارتباطی کم‌توان یا ناتوانند، کمک کرد. اینجا نه تنها خود خدمت بلکه نحوه ارائه آن، نیازمند توجه و مدیریت است.

با توجه به نیاز روزافزون درمانگران و دانشجویان رشته آسیب‌شناسی گفتار و زبان به مباحث جدید در زمینه اختلالات ارتباطی و روش‌های توانبخشی و با توجه به نبود کتب و منابع درسی در این حوزه به زبان فارسی ترجمه و تدوین کتاب حاضر آغاز شد. مایه اصلی این کتاب از پنج فصل نخست: *The Handbook of Augmentative and Alternative Communication* الهام گرفته شده است که توسط گلنن^۲، دنیس^۳ و دکاسته^۴ در سال ۱۹۹۷ به رشته تحریر در آمده و علی‌رغم آن که نزدیک به دو دهه از نخستین چاپ آن می‌گذرد، هنوز هم کتاب مرجع در موضوع روش‌های ارتباطی مکمل و جایگزین است. در سایر بخش‌ها به فراخور نیاز از کتاب‌ها، مقاله‌ها و سایت‌های معتبر استفاده شده، که در این حالت منبع مورد نظر در بخش منابع ذکر شده است.

کتاب پیش رو، مشتمل بر شش فصل است. فصل اول مقدمه‌ای بر روش‌های ارتباطی مکمل و جایگزین شامل تعاریف و افراد کاندیدای دریافت خدمات است. در فصل دوم به نحوه ارائه خدمات پرداخته شده، این که چه کسانی با چه ویژگی‌هایی در چه ساختار تیمی می‌توانند خدمات را ارائه بدهند. فصل سوم به اصطلاح‌شناسی، انواع روش‌های نمادین و طبقه‌بندی‌ها می‌پردازد و فصل چهارم، روش‌های انتخاب نماد در نظام‌های نمادین را معرفی

1. Augmentative and alternative communication: AAC

2. Glennen

3. Denise

4. DeCoste

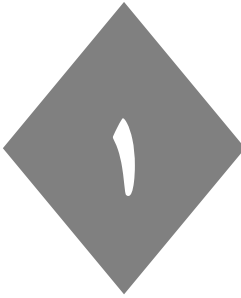
می‌کند. فصل پنجم به روش‌های ارزیابی و بررسی موانع می‌پردازد و فصل ششم به طور خلاصه مطالعات و بررسی‌های انجام شده در ایران با موضوع روش‌های ارتباطی مکمل و جایگزین را بررسی کرده است.

در این کتاب تلاش شده تا حدّ امکان، خواننده با اصطلاح‌شناسی این بخش از توانبخشی ارتباط به گونه‌ای کاربردی آشنا شود. افراد کاندیدای خدمات معرفی شوند، ملزومات عملی، بهترین ساختار تیمی به لحاظ عملیاتی معرفی و در پی آن به معرفی نظام‌های نمادین و نحوه انتخاب نظام مناسب، انواع روش‌های دستیابی و سرعت‌بخشی، ملاحظات ارزیابی و انتخاب نماد در محیط‌های گوناگون ارتباطی برای انواع اختلالات معرفی شوند. این کتاب برای دانشجویان آسیب‌شناسی گفتار و زبان که در حال فراگیری روش‌های متنوع برقراری ارتباط برای انواع اختلالات ارتباطی‌اند به رشته تحریر درآمده است، با این حال مطالعه آن به درمانگران، مراقبان و والدین کودکان و بزرگسالان مبتلا به اختلالات ارتباطی نیز توصیه می‌شود. امید است که این کتاب، اطلاعات لازم را در اختیار متخصصین مربوطه قرار دهد و به عنوان گام‌های آغازین در این زمینه، راهگشا باشد.

در پایان شایسته است از همکاری سرکار خانم دکتر فریبا یادگاری در ویراستاری علمی، همچنین حمایت و همکاری واحد محترم انتشارات دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی دکتر گیتا موللی، خانم نرگس مرادی و خانم پرستو تاجیک تشکر کنم.

دکتر طلّیعه ظریفیان

گروه گفتاردرمانی دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

مقدمه‌ای بر روش‌های ارتباطی مکمل و جایگزین

۱-۱- مقدمه

توانایی انسان برای برقراری ارتباط منحصر به فرد و بسیار خاص است. فقط برای چند لحظه، تصور کنید نمی‌توانید آن‌گونه که قصد دارید، ارتباط برقرار کنید. بدون شک، آن لحظه‌ها برایتان بسیار سخت و ناگوار خواهند بود. بر هیچ کس پوشیده نیست ارتباط از طریق گفتار کارآترین و مؤثرترین روش ارتباطی است. ازسوی دیگر، همه افراد، حتی آنان که قادر به سخن گفتن نیستند، اغلب احساساتی همچون اضطراب، افسردگی، خوشحالی و... را تجربه می‌کنند. ناتوانی در برقراری ارتباط بر کیفیت زندگی افراد، بسیار تأثیرگذار است. این عدم توانایی می‌تواند موقت یا دائم باشد. افرادی که توانایی سخن گفتن را از دست داده و تحت مراقبت‌های ویژه هستند، این عدم توانایی را یکی از دشوارترین و سخت‌ترین تجربه‌های زندگی خود تعریف کرده‌اند.

روش‌های ارتباطی مکمل و جایگزین^۱ (AAC) از دهه ۵۰ میلادی شناخته شد. پیش‌گامان این حوزه، متخصصانی بودند که قصد داشتند برقراری ارتباط را در افراد دارای ناتوانی شدید تسهیل کنند. آنان بر این باور بودند گاه یک تخته ساده ارتباطی، دست‌کم به بیمار کمک می‌کند که اطرافیان را از نیازهای حیاتی خویش آگاه سازد. در آغاز، این‌گونه

1. Augmentative Alternative Communication: AAC

از این پس در سراسر این کتاب به جای عبارت روش‌های ارتباطی مکمل و جایگزین سرواژه AAC به کار گرفته خواهد شد.